

غلامرضا مین باشیان (سالار معزز)

غلامرضا مین باشیان معروف به سالار معزز از اشخاص برجسته ای است که خدمات برجسته ای به موسیقی نظامی ایران کرده است. شخصیت او از جهاتی نیز قابل توجه است از اینکه سالار معزز مانند سلطان حسین خان هنگ آفرین از موسیقیدانانی بود که علاوه بر رشته خویش (موزیک نظام) به موسیقی ایرانی نیز وارد بود و از اولین کسانی نیز هست که موسیقی ایرانی را به نت اروپایی نوشت و انتشار داد.

سالار معزز در تهران متولد شد. پدرش نصراله خان وقتی استعداد فرزند را در زمینه موزیک دریافت، او را به شعبه موسیقی دارالفنون که تحت ریاست مسیو لومر فرانسوی اداره می شد سپرد. غلامرضا در آن مدرسه به تحصیل پرداخت و پس از فراغت از تحصیل به تعلیم در همان جا گمارده شد و سمت معاونت لومر را یافت. سپس به منظور تکمیل تحصیلات خود به روسیه سفر

کرد و در کنسرواتور پترزبورگ، در کلاس ریتمسکی کورسا کوف موسیقیدان بزرگ روس به تحصیل پرداخت. پس از مراجعت به ایران، ابتدا در بریگاد قزاق که تحت نظارت فرماندهان روس بود کار کرد و ریاست دسته های موزیک آنجا را داشت. هنگام نهضت مشروطیت به خاطر علاقه و همکاری با آزادی خواهان از دسته قزاق بیرون آمد و به فرانسه رفت. پس از مراجعت از فرانسه با درجه سرتیپی به ریاست کل دسته های موزیک نظام ایران (دسته موزیک ژاندارمری، نظمیه، نصرت و گارد) منصوب شد. در سال ۱۳۰۰، اداره موزیک ارتش را تاسیس کرد و با مدیریت و انضباط خویش، به کار ارکستر نظام سر و صورت بخشید و شاگردانی شایسته تربیت کرد.

شعبه موزیک دارالفنون که سالار معزز خود در آنجا تحصیل کرده بود، در سال ۱۲۹۷ از سپاه تفکیک شد و به نام «مدرسه موزیک» جزئی از واحدهای وزارت معارف (فرهنگ آن زمان) در آمد. این مدرسه تا سال ۱۳۰۷ زیر نظر سالار معزز و فرزندش نصرالسلطان اداره می شد و پس از آن تحت ریاست کلنل علینقی وزیری در آمد. سالار معزز در مدت خدمت خویش، اقداماتی در خور توجه انجام داد که فهرست وار از آن جمله اند:

- ترجمه سه کتاب هم آهنگی (آرمونی)، ساز شناسی و ارکستر شناسی با معاضدت مزین الدوله.
- تدریس ساز شناسی، هم آهنگی، ارکستر شناسی، سلفژ، دیکته موسیقی، تعلیم سازهای بادی موسیقی نظامی و تهیه جزوه هایی در این موارد که هنوز به چاپ نرسیده است...
- ساختن سرودهای مهیج و پرشور که مشهور ترین آنها به نام «سلام رسمی دولت علیه ایران» است. لازم به ذکر است که سالار معزز از مجرب ترین و معتبر ترین افراد در ساختن سرود بود و اولیای مدارس، وزارت فرهنگ، ارتش و موسسات دیگر هر وقت نیاز به سرودی داشتند به او مراجعه می کردند.

سالار معزز علاوه بر موسیقی نظام که رشته تخصص اش بود، توجه خاصی به موسیقی ایران داشت و بر عکس موسیقیدانهای تحصیل کرده نسل بعد، معتقد بود که باید موسیقی ایرانی را نیز ساخت.

وی چند سالی را نزد اساتید مشهور زمان تار نواخت و با ردیف موسیقی ایرانی آشنا شد. او از اولین کسانی است که روی پیانو سعی داشت این نواها را اجرا کند و از آنجا که کوک پیانو در حالت استاندارد و بین المللی خود فاقد فواصل مخصوص موسیقی ایرانی است، وی به دلخواه خود کوک پیانو را تغییر می داد و نوازندگی می کرد. همانطور که گفته شد او از اولین کسانی است که اشارات نت اروپایی را برای ثبت الحان موسیقی سنتی ایران برگزیده است و حال اینکه

این کار تا چه حد درست است و آیا در این آثار اصالت‌های خاص موسیقی حفظ شده یا نه بحثی جداست.

سالار معزز چندی بعد اقدام به نوشتن دستگام ماهور کرد و حسین خان هنگ آفرین نوازنده مشهور ویلون و سه تار که خود از اعضای دسته موزیک نظام بود روی ویلون نواخته . غیر از این سالار معزز قسمتی از در آمد آواز اصفهان ، پیش در آمد و تصنیف آن را برای پیانو نوشته که آن نیز چاپ شده است. قطعه دیگری به نام فانتزی ماهور و تنظیم آهنگ‌های رکن الدین مختاری نیز از آثار اوست . وی به سال ۱۳۴۰ متولد و در سال ۱۳۱۴ رخت از این جهان فانی بر بست. روحش شاد.

منبع : مردان موسیقی سنتی و نوین ایران (جلد اول ، صفحه ۲۷-۲۵)
تالیف : حبیب اله نصیری فر

سایت فرهنگی و هنری شهر آشوب ، پشتیبان فرهنگ و موسیقی ایرانی